

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVK02
VT14
Handledare: Martin Hall

Vi lever inte som människor här

Svenska kommuners hantering av oetablerade EU-migranter

Frida Darj

Abstract

The migration policy of the EU has often been described with the metaphor fortress Europe: militarized external borders to avoid safety threats, disguising the purpose to exclude poor and uneducated migrants. But what happens if the unwanted migrants the borders are supposed to prevent from reaching European territory are already European citizens? Recent years, poor EU-migrants begging for money in the streets and living illegally on municipal ground has become an urgent political issue in Sweden. This thesis aims to critically investigate local policy concerning un-established EU-migrants in Sweden. By using a critical policy analysis, the focus is to challenge the underlying assumptions of what the “problem” is represented to be.

The study shows how policy aims to solve the problem of security and cost for the municipality, not the problem of poverty and homelessness among EU-migrants. Limiting the aid to a couple of nights in a shelter and a ticket back home, is legitimized by the fact that the EU-migrants aren't included in the free movement within EU. Thereby the society doesn't have any juridical obligations to provide aid. Politicians and activists challenge the dividing practice of the problem representation, claiming the policy to be unjustified and unethical.

Nyckelord: Migrationspolitik, EU-migranter, tiggeri, hemlöshet, EU:s migrationspolicy

Antal ord: 9998

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	EU-migranter, romer eller både och?.....	2
2	Teoretiska utgångspunkter	4
2.1	Yttre gränser och inre rörlighet i den Europeiska unionen	4
2.2	Kritisk policyanalys	6
2.2.1	Kritisk policyanalys som teori och metod	6
2.2.2	Kritisk policyanalys i praktiken	7
3	Material och urval	8
4	Bakgrund: Rättsläget för EU-migranter i Sverige	10
5	Undersökning	11
5.1	Stockholm, Huddinge, Sollentuna och Södertälje	11
5.1.1	Högdalen, Stockholms kommun	11
5.1.2	Flemingsberg, Huddinge kommun	12
5.1.3	Heleneö, Sollentuna kommun.....	13
5.1.4	Södertälje	14
5.2	Vad är problemet?.....	14
5.2.1	Oetablerade EU-migranter: ett ekonomiskt problem för någon annan att lösa	15
5.2.2	Oetablerade EU-migranter utgör ett säkerhetsproblem för kommunerna och deras invånare	16
5.2.3	Åtgärderna sker för migranternas egen skull.....	18
5.3	Vad skiljer ”oss” från ”dem”?.....	19
5.4	Problembilden utmanas.....	21
6	Sammanfattande slutsatser	24
7	Referenser	26

1 Inledning

EU:s passunion Schengen har inneburit minskad gränskontroll mellan EU-länder och ökad kontroll gentemot omvärlden. Den intensiva bevakningen av EU:s yttre gränser har fått kritiker att kalla unionen för ”fort Europa”, och många har hävdats att de hårdnade kontrollerna inte är etiskt försvarbara eftersom det inte finns några lagliga vägar in i Europa för asylsökande. Peo Hansen menar i sin artikel ”More Barbwire or More Immigration, or Both?” (2010) att dubbelheten i att EU på senare tid öppnat upp för arbetskraftsinvandring samtidigt som gränserna kontrolleras hårdare i själva verket är en logisk utveckling. Unionen vill kontrollera de som beträder dess mark, välja ut vilka som är användbara och ta emot deras arbete för att öka tillväxten och konkurrenskraften, men utan att behöva ge dem fullständiga medborgarliga rättigheter. Men vad händer om de fattiga och utbildade människor som ska sällas bort genom gränskontroller och migrationsansökningar redan befinner sig inom unionens gränser?

De senaste åren har den politiska frågan om oetablerade EU-migranter situation i Sverige vuxit sig stor i takt med att allt fler sökt sig hit. Migranterna har uppehållstillstånd eller medborgarskap i andra EU-länder, och i den ekonomiska krisens kölvatten har de flyttat till de delar av Europa som inte drabbats lika hårt, för att kunna försörja sig. Genom EU:s fria rörlighet får de vistas i Sverige i tre månader utan att behöva ansöka hos myndigheterna. De kommer från länder såsom Spanien, Italien, Slovakien och Rumänien, och många har svårt att hitta arbete och boende i Sverige. Verksamheter som arbetar med hemlösa vittnar om att allt fler besökare är EU-migranter, och inte som tidigare missbrukare eller personer med sociala problem (Socialstyrelsen 2013; Verkligheten i P3 2013; Göteborgs kyrkliga stadsmission 2013). Migranter från Östeuropa har blivit mest uppmärksammas medialt. Detta eftersom flertalet av de migranter som olovligen bosatt sig på kommunal mark eller som försörjer sig genom att be om pengar i det offentliga rummet kommer från Östeuropa. Det är helt enkelt deras utsatthet som samhället tydligast konfronteras med.

Det finns inga nationella riktlinjer om hur svenska myndigheter och kommuner ska hantera situationen. I brist på en gemensam policy har kommuner och myndigheter, liksom aktörer i civilsamhället, tagit egna beslut om hur de ska agera i förhållande till fattiga och hemlösa EU-migranter. Kommuners och myndigheters förhållningssätt har varierat. Medan somliga har förbjudigt tiggeri, avhyst olagliga boplatser eller avvisat människor ur landet med tiggeri som grund, har andra försett boplatser med toaletter och vatten, startat förskola för EU-migranternas barn och öppnat särskilda härbärgen. Vissa gånger har flera olika strategier används parallellt. Privatpersoner har organiserat sig för att erbjuda sängplatser, mat och kläder, och har protesterat när migranterna har blivit trakasserade. Samtidigt har andra privatpersoner utsatt migranterna för

trakasserier och våld (se exempelvis Höglund 2014 och Wallroth 2014). I flera fall har det offentliga åtgärder visat sig vara olagliga, som till exempel när Stockholmspolisen avvisade ett trettiotal rumäner på grund av tiggeri, eller när Sala kommun beslutade sig för att införa ett tiggeriförbud (JO 2011, Länsstyrelsen Västmanlands län 2011). Det förstärker bilden av ett oklart läge, där olika aktörer prövar sig fram för att åtgärda en situation många upplever som ohållbar.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att genom en kritisk policyanalys undersöka hur det svenska samhället agerar i förhållande till ”problemet” med oetablerade EU-migranter i Sverige. Ett kritiskt perspektiv på policy innebär att den beskrivning av ”problemet” som ska åtgärdas genom policy inte tas för objektivt given, utan kan formuleras på olika sätt. Lösningarna på ett problem hör därmed intimt samman med formuleringen av problemet. Som Carol Bacchi (2009) har påpekat bär förslag på lösningar på en implicit förståelse av problemets karaktär. I detta perspektiv uppstår problemet och dess lösning samtidigt genom förslagen på åtgärder. I brist på en enhetlig nationell svensk policy fokuserar jag på tillfällena då svenska kommuner och myndigheter genomfört åtgärder i relation till oetablerade EU-migranter. För att utmana förståelsen av problemet inkluderas även civilsamhällets åtgärder.

Min fråga är:

– Vilken förståelse av ”problemet” med oetablerade EU-migranter i Sverige går att utläsa ur de åtgärder kommuner och myndigheter genomfört?

1.2 EU-migranter, romer eller både och?

Många av de migranter som uppmärksammats medialt den senaste tiden är romer från Östeuropa. Jag har trots detta inte valt att undersöka policy som ett fall av rasism eller förtryck mot romer. Detta kan anses vara problematiskt, eftersom de oetablerade romska EU-migranternas situation kan anses vara ett led i det förtryck romer möter i Sverige och i Europa. Som Soraya Post, romskt språkrör och Fi:s förstanamn till EU-parlamentet, säger i en artikel i Dagens Nyheter apropå regeringens vitbok om övergrepp och kränkningar mot romer och resande i Sverige under 1900-talet: ”Det är bara att se på nutidens debatt om tiggare. De tvingas att flytta från plats till plats. Det man gör upp med i vitboken fortsätter i dag.” (Larsmo 2014). Europarådet för Mänskliga rättigheter har publicerat rapporten *Human rights of Roma and Travellers in Europe* (2012), som konstaterar att romer och resande utsätts för diskriminering och kränkningar på nästan alla områden: hälsovård, utbildning, boende, arbete och inom

rättsväsendet. Många av dem saknar identitetshandlingar och lever därmed i praktiken som statslösa. Förtrycket av romer är alltså en orsak till fattigdom, frånvaron av försörjningsmöjligheter i hemländerna likväl som till bemötandet i Sverige.

Även om det många gånger är friktionen mellan det offentliga och exempelvis rumänska romers utsatta situation som framtvingat initiativ till och förslag på lösningar, är orsaken till att de hanteras som de gör av kommuner och myndigheter inte bara det faktum att de är romer, utan det faktum att de är EU-migranter. Därigenom påverkas det offentligas åtgärder av generella mönster i EU:s migrationspolicy. Det betyder alltså på intet sätt att anti-ziganism och romers rättigheter skulle vara betydelselösa i sammanhanget.

I media har de människor samhällets åtgärder avsett omtalats som tiggare eller EU-migranter. Ordet tiggare är problematiskt eftersom det klumpar ihop människor till en föreställt homogen grupp med en enda egenskap – de tigger. Tiggandet är också associerat med något som är, om inte olagligt så åtminstone inte önskvärt. EU-migrant inbegriper alla som har uppehållstillstånd inom EU och som migrerar till ett annat EU-land. Gruppen är heterogen och begreppet är problematiskt att använda som synonymt för de samhällets åtgärder görs i relation till. Jag har därför valt att omtala gruppen som oetablerade EU-migranter. Det är också ett brett begrepp som skulle kunna innefatta välbärgade personer utan arbete som åker utomlands och sover på en kompis soffa i några månader. Det jag avser är dock de EU-migranter som varit föremål för kommuners, myndigheters och civilsamhällets åtgärder. De försörjer sig genom att be om pengar i det offentliga rummet och/eller är akut hemlösa och hänvisade till härbärgen eller till att sova utomhus (Socialstyrelsen 2013, s. 51).

2 Teoretiska utgångspunkter

Under den här rubriken finner läsaren de perspektiv på EU:s migrationspolicy som jag använder för att begripliggöra materialet jag undersöker. Efter det följer en redogörelse för kritisk policyanalys och hur den används i uppsatsen, nämligen som vägledande för hur jag ställer de frågor med vilka jag angriper materialet.

2.1 Yttre gränser och inre rörlighet i den Europeiska unionen

Eftersom Sveriges migrationspolicy påverkas av migrationspolitiken inom EU och hur den motiveras, är perspektiv på EU:s migrationspolicy ett viktigt ramverk för att förstå EU-migranternas situation i svenska kommuner.

Många är de som kritiserat EU:s yttre gränskontroller och deras syfte att utestänga människor som flyr från krig, förtryck och fattigdom (Hansen 2008, s. 13, 2010, s. 90; Peoples et al. 2010, s. 134). Kontrollen har motiverats med att EU måste skydda sina invånare mot potentiella säkerhetshot, såsom terrorism, människohandel och kriminalitet. I och med att asylpolicy och migrationspolicy har gått från att behandlas som frågor om mänskliga rättigheter och arbetskraftsinvandring till frågor om säkerhet och brottsförebyggande arbete, görs inte längre en tydlig distinktion mellan asylsökande och den irreguljära migrationen och de säkerhetsproblem som den påstås medföra, och därmed görs ingen skillnad på vem som ska stängas ute av gränserna (Hansen 2010, s. 93). Migranter har blivit ett potentiellt säkerhetsproblem som hotar unionens frihet och demokrati, och det är i dessa storheters namn yttre gränskontroller upprättas – gränskontroller som hindrar asylsökande att nå Europa utan att använda sig av människosmugglare och/eller riskera sina liv (Hansen 2008, s. 25; Tsoukala 2005, s. 165).

När forskare fokuserat på Europas yttre gränser argumenterar Peo Hansen i *EU:s migrationspolitik under 50 år* (2008) för att de policyområden som reglerar rörelser över yttre gränser är sammanvävda med de som reglerar EU:s inre rörlighet (Hansen 2008, s. 20). Han menar att framväxten av de allt hårdare yttre gränserna har skett parallellt med utvecklingen av EU:s inre marknad och fria rörlighet för arbetskraft inom unionen. Om dörren hålls stängd för migranter från syd och öst, och det satsas på integration av de utomeuropeiska invandrare som redan är här, kan man stävja eventuella invandrarfientliga strömningar och få unionens medborgare att acceptera den inre rörligheten (Hansen 2008, s. 14, 2010, s. 93). Syftet med de yttre gränskontrollerna har alltså varit att värna den fria rörligheten för arbetskraft på EU:s inre marknad, i antirasismens namn.

Att EU:s inre rörlighet inte behandlas som en fråga om migration trots att det bevisligen rör sig om människors förflyttning över gränser menar Hansen är ett sätt för unionen att skilja mellan önskvärd och lönsam respektive icke-önskvärd och kostsam migration. Medan fri rörlighet syftar till att skapa ekonomisk tillväxt genom en dynamisk arbetsmarknad, är migration och invandring istället associerat med internationell brottslighet, terrorism, narkotikasmuggling, människohandel, illegal invandring och integrationsproblem. Fri rörlighet och migration hamnar på två olika sidor i en kostnadsanalys, det förra som en lönsam inkomst och det senare som olönsam utgift (Hansen 2008, s. 24).

Den skenbart tydliga distinktionen mellan å ena sidan utomeuropeisk icke-önskvärd migration och å andra sidan önskvärd inre fri rörlighet har utmanats av förändringar i EU:s migrationspolicy. Under slutet av 90-talet började EU öppna upp för utomeuropeisk arbetskraftsinvandring. Även om ansvariga politiker försökte få svängningen att framstå som ett uttryck för det nya, öppna EU, var anledningen att unionen behövde och behöver en stor arbetskraftsinvandring för att bibehålla sin tillväxt och konkurrenskraft. För att hålla medborgarna nöjda militariserades gränserna ytterligare, och det togs krafttag för att exempelvis den muslimska befolkningen skulle anpassa sig till europeiska värderingar. Men i själva verket hade EU:s behov av billig och flexibel arbetskraft länge tillfredsställts av irreguljära migranter som utnyttjats när arbetsrättslig lagstiftning och fackförbund försvagats. Så om behovet av billig arbetskraft redan tillfredsställs av ”illegala” migranter, varför skapa system för arbetskraftsinvandring? Svaret är att EU på så sätt kan skydda sig från att importera arbetslöshet och fattigdom, och kan välja ut vilka som ska få komma in på arbetsmarknaden (Hansen 2010, s. 91-97). Dessutom åtnjuter den som har rätt att arbeta inom EU inte samma rättigheter som unionens medborgare, eller ens som de som beviljas asyl. Arbetsmigrantens position ligger istället närmare den papperslösas, och villkoras av marknadens efterfrågan. Eller som Peo Hansen uttrycker det, ”Det verkar som att EU vill ha den fattiga världens arbete, men inte deras befolkning, åtminstone inte som eventuella rättighetsbärande medborgare” (Hansen 2010, s. 99, min översättning).

Även idén om den önskvärda inre rörligheten har utmanats. När unionen skulle utvidgas 2004 och inkludera öst- och centraleuropeiska länder föregicks det av en diskussion om övergångsregler som skulle reglera migrationen från öst för att undvika risken för ökad kriminalitet, invandring och arbetslöshet. Syftet var även att undvika att central- och östeuropéer skulle utnyttja välfärdssystem, eller som dåvarande statsminister Göran Persson uttryckte det, ägna sig åt ”social turism” (Hansen 2008, s. 23). Plötsligt formulerades den fria rörligheten som en fråga om *invandring*, eftersom rörelsen från öst till väst var behäftad med säkerhetsproblem och kostsamhet. Den fria rörligheten ifrågasattes aldrig som princip, däremot *vilka* som skulle få röra sig fritt (Hansen 2008, s. 23-27).

Om vi ställer EU:s yttre militariserade gränser och inre fria rörlighet bredvid utomeuropeisk arbetskraftsinvandring och begränsad fri rörlighet för östeuropéer framträder en ny bild. Den viktigaste distinktionen i EU:s migrationspolitik är inte mellan migranter som kommer inifrån unionen respektive utifrån. Istället är det gränsen mellan ekonomiskt gynnsam respektive kostsam och säkerhetsshot som är avgörande, en gräns som ofta går längs rasistiska linjer (Hansen 2010, s. 93-94).

2.2 Kritisk policyanalys

Carol Bacchi är en australiensisk forskare som studerat policyfrågor ur ett kritiskt perspektiv. I sin bok *Analysing policy: what's the problem represented to be?* (2009) formulerar hon en modell för kritisk policyanalys. Syftet med Bacchis metod är inte att utvärdera policyer, undersöka intentionen bakom granska huruvida policyn är internt eller externt giltig. Istället är fokus att undersöka styrningsrationaliteter, alltså vilka förutsättningar och antaganden som implicieras i hur ett problem åtgärdas (Bacchi 2009, s. xi-xiv).

Policyers uppgift är att erbjuda lösningar och förbättringar inom olika politikområden. Men Bacchi invänder mot föreställningen om att de erbjuder en neutral lösning på ett objektivt existerande problem. Istället blir problemets natur och karaktär till genom policyns åtgärdsförslag. Eftersom idéer om ett problems orsak, karaktär och konsekvenser är avgörande för politiska åtgärder, är dessa idéer viktiga att granska kritiskt (Bacchi 2009, s. 24). ”Problem” ska i det här fallet alltså ses som en föreställning om orsaker till ett problem och förslag på förbättringar, snarare än ett faktiskt problem (Bacchi 2009, s. xiv).

2.2.1 Kritisk policyanalys som teori och metod

Kritisk policyanalys, som den formuleras av Bacchi, har delvis¹ en Foucaultiansk kritisk diskursanalytisk utgångspunkt (jmf Winther Jørgensen & Phillips 2000). Utgångspunkten är att diskurser är system av utsagor och praktiker som är språkligt konstituerande och konstituerade. De skapar gränser för vad som är möjligt att säga, tänka eller veta, och för vad eller vem det är möjligt att vara (Bacchi 2009, s. 35-40). Gemensamt för diskursanalys och Bacchis analysmodell är synen på relationen mellan analysverktyg och vetenskaps- och kunskaps-teoretiska utgångspunkter. Diskursanalytiker har historiskt ifrågasatt uppdelning i metod och metodologi å ena sidan, och teori å andra sidan. Istället är poängen att vad vi tänker att världen består av (i det här fallet meningsskapande representationer) avgör hur vi kan få kunskap om världen. Därmed blir diskursanalys såväl som Bacchis modell en teoretisk och metodologisk helhet, inte en metod som inte går att sätta in i vilken teoretisk ram som helst (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 10). Det gäller även den här uppsatsen, där kritisk policyanalys har väglett mig i perspektiv på policy och i vilka frågor jag har ställt till materialet.

¹ Bacchi intresserar sig även för icke-diskursiva effekter av och icke-diskursiva sätt på vilka diskurser kan utmanas (Bacchi 2009, s. 2-18). Då är metoden inte diskursanalys utan snarare en form av idéanalys eller konsekvensanalys.

2.2.2 Kritisk policyanalys i praktiken

Bacchis analysmodell går ut på att ställa ett antal frågor till en policy i syfte att kritiskt granska hegemoniska problemrepresentationer. I fallet med kommuners hantering av de oetablerade EU-migranternas situation finns det flera olika sätt att beskriva problemet. Även om en av dem hittills dominerat agendan konkurrerar den med andra om tolkningsföreträde. Angreppssättet är dock användbart vare sig ett sätt att representera problemet blivit hegemoniskt eller ej. Bacchis intresse för hegemonier är sammankopplat med hennes normativa agenda: att ifrågasätta problemrepresentationer som förfördelar vissa och privilegierar andra, och föreslå alternativa förståelser av problem (Bacchi 2009, s. 44). Jag delar denna ansats och har valt att använda politikernas och civilsamhällets alternativa förståelser av policy för att visa hur kommunernas policyer kan utmanas.

Bacchi har en bred förståelse av policy (Bacchi 2009, s. 20). Den inkluderar både parlamentets lagstiftande och närbyråkratens myndighetsutövande, och allt däremellan. Föremål för undersökning kan alltså vara både lagstiftning, politikernas förslag och tjänstemäns arbetssätt (Bacchi 2009, s. ix, jmf Fassin 2011, s. 218). Jag har valt att enbart använda vissa frågor i analysmodellen då den är alltför omfattande för att kunna användas i sin helhet i en kandidatuppsats. Exempelvis inkluderar jag inte frågor om olika problemrepresentationers historia i analysen. Frågorna vägleder min analys men redovisas inte var för sig. Jag använder följande frågor:

1. Vad är ”problemet” som framställs i en viss policy? Fokus är undersöka hur ett problem representeras genom att granska vad och hur policyn ämnar förändra.

2. Vilka antaganden ligger bakom sättet på vilket problemet representeras? Hur medför de underliggande förgivettaganden som policyn bygger på att dess framställning av problemet framstår som logisk och naturlig? Denna analys görs exempelvis genom att undersökta hierarkiskt ordnade dikotomier som kringgärdar ett fenomen eller hur en viss kategori av människor produceras.

3. Vad lämnas oproblematiserat i framställningen av problemet? Var finns tystnaderna? Går det att tänka på problemet på ett annat sätt?

4. Vilka effekter produceras av problemrepresentationen? Vilka subjekspositioner är möjliga inom diskursen och vilka materiella effekter får de för människors liv? På vem ligger ansvaret för att lösa? Vem tjänar på problemformuleringen och vem skadas av den? (Bacchi 2009, s. 2-19).

3 Material och urval

Under den här rubriken beskriver jag hur jag har valt material till undersökningen och vilka avgränsningar jag har gjort i urvalsprocessen.

Enligt Bacchi är materialurvalet en viktig del av analysprocessen. Hon menar att analysen med fördel tar sin utgångspunkt i en lag eller en statlig rapport, och sedan utvidgas till att inkludera debatter och annat relevant material för att få en mer utförlig bild av hur problemet framställs (Bacchi 2009, s. 20). I frånvaron av en nationell policy har min urvalsprocess börjat i medierapporteringar av hur offentliga aktörer har agerat i relation till oetablerade EU-migranter. Utifrån artiklar som publicerats mellan januari 2013 och april 2014 i Retrievers mediearkiv, som innehåller ord såsom EU-migrant och/eller tiggare har jag valt ut händelser att undersöka. Jag har begränsat mig till händelser i Stockholms län, och valt ut två olika sorters åtgärder: avhysningar av bosättningar på kommunens mark och bötfällning av tiggeri. Uppsatsens empiri utgår från material producerat i anslutning till avhysningarna av hemlösa EU-migranter i Stockholm, Huddinge och Sollentuna under våren 2014, samt bötfällningen av tre kvinnor som bad om pengar på gatan i Södertälje i januari 2014.

Vad gäller avhysningarna har jag valt händelser som kännetecknas av att många aktörer, offentliga såväl som civila, varit inblandade. Materialet jag har valt att undersöka rör sig främst om hur kommunala aktörer valt att lösa situationen med oetablerade EU-migranterna, eftersom dessa lösningar implicerar den problemrepresentation som jag genom min metod intresserar mig för. Eftersom det är ett policyområde som saknar nationella riktlinjer är kommunernas åtgärder ofta ifrågasatta, både av politiker och civilsamhälle. Därför inkluderar jag även material där lösningen utmanats, av volontärer som bistått EU-migranterna, oppositionspolitiker som protesterat i kommunen och domar som ogiltigförklarar att tiggeri skulle vara ett brott. Dessa utsagor är inte främsta fokus för undersökningen, utan fungerar som exempel på alternativa problemrepresentationer som kan utmana de kommunala policyerna. Materialet består av kommunernas hemställan om avhysning, protokoll från kommunalpolitikerns debatter i frågan, tidningsartiklar där politiker och tjänstemän motiverar avhysningsbesluten och beskriver vilka insatser kommunen gör för att lösa situationen med hemlösa och fattiga EU-migranter. Jag har även intervjuat två volontärer från ett nätverk som hjälpt de oetablerade EU-migranterna vid dessa tre händelser, vars namn anonymiserats i undersökningen. Anledningen till att jag inkluderat tre olika fall av avhysningar har varit att få tillräckligt med material.

Vad gäller bötfällningen av tiggeri valde jag händelsen eftersom det var den enda i sitt slag i länet, även om liknande försök och förslag förekommit på många andra platser. I det fallet har jag undersökt själva beslutet om att bötfälla EU-migranter för tiggeri, tingsrättens ogillande av åtalet, samt uppgifter från media såsom uttalanden från ansvariga tjänstemän, poliser och politiker. Eftersom det producerats mindre material i detta fall utgör det också en mindre del av analysen.

Utöver detta har jag även inkluderat händelser som ansvariga politiker och tjänstemän i de ovan nämnda fallen hänvisat till i intervjuer, domslut och debatter.

Ett problem med urvalet skulle kunna vara att det riktar blicken mot ett fåtal uppmärksammade händelser som inte behöver vara representativa för hur kommuner och myndigheter generellt hanterat frågan. Men även om en heltäckande bild av det offentligas behandling av oetablerade EU-migranter hade varit syftet med uppsatsen hade det varit omöjligt, eftersom det rör sig om ett stort antal händelser. Förutom kommunernas åtgärder skulle då även alla gånger polisen har avhyst någon för olovlig camping eller bett någon som tigger att flytta på sig, till alla gånger socialtjänsten finansierat hemresa utgjort materialet. En annan potentiell invändning är att de åtgärder som står i fokus för undersökningen är repressiva. Om jag istället hade undersökt civilsamhällets åtgärder (som ibland till delvis finansieras av kommuner och myndigheter) hade resultatet blivit ett annat. Dessa insatser framgår dock till viss del av materialet som producerats i anslutning till avhysningarna.

4 Bakgrund: Rättsläget för EU-migranter i Sverige

Som bakgrund för att kunna förstå kommunernas hantering av oetablerade eu-migranter följer här en genomgång av vilka rättigheter dessa personer har i Sverige. Den fria rörligheten inom EU finns till för att bidra till den ekonomiska integrationen genom att möjliggöra fri rörlighet för EU-medborgare, och möjliggörs genom det så kallade rörlighetsdirektivet som är en del av den svenska utlänningslagen. Alla som har EU-medborgare har uppehållsrätt i Sverige i tre månader (Länsstyrelsen Stockholm 2014, s. 12). Efter det har EU/EES-medborgare som arbetar, studerar, har pension eller egna tillgångar uppehållsrätt i Sverige. Upphållsrätten omfattar även familjemedlemmar. Den som är arbetssökande med en ”*verklig* möjlighet att få en anställning” (Socialstyrelsen 2013, s. 22, min kursivering) har också uppehållsrätt i Sverige. Om en person har en verklig möjlighet bedöms utifrån arbetserfarenheter, utbildning, språkkunskaper och möjlighet att ta enklare jobb. Den fria rörligheten är alltså inte ovillkorad.

Vad har då en person med uppehållsrätt i Sverige för rättigheter när den befinner sig i en situation av hemlöshet och arbetslöshet? EU-medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare av socialtjänsten, enligt socialtjänstlagen. Men om personen endast har uppehållsrätt i tre månader är praxis att socialtjänstens bistånd ”begränsas till att avhjälpa en nödsituation, till exempel med resekostnader till hemlandet” (Socialstyrelsen 2013, s. 22). EU-medborgare har rätt till sjukvård i Sverige om de har en sjukförsäkring i sitt hemland. Om de inte har en sjukförsäkring omfattas de exempelvis inte av den lag som ger papperslösa rätt till akutsjukvård, utan får betala vården själva (Dahlén Persson 2014). Detta rättsläge ska inte förstås som en nationell policy, eftersom det inte innebär en begränsning av vad kommuner och myndigheter har möjlighet att göra i relation till EU-migranter, utan reglerar en lägstanivå.

5 Undersökning

5.1 Stockholm, Huddinge, Sollentuna och Södertälje

Under den här rubriken kommer kommuners policy i relation till hemlösa EU-migranter på tre olika platser i Stockholmsområdet att beskrivas, så att läsaren får en översikt över händelseförloppen och hur de motiverades av tjänstemän och politiker. Dessutom kommer jag beskriva Södertälje kommuns hantering av EU-migranter som bad om pengar på gatan. Läsaren kommer även möta hur det offentliga policy utmanas av oppositionspolitiker och av volontärer som hjälpt EU-migranterna.

5.1.1 Högdalen, Stockholms kommun

I början av februari 2014 skickade två tjänstemän på Stadsledningskontoret i Stockholm en ansökan till Kronofogdemyndigheten. Den gällde 39 personer som skulle avhysas från stadens mark i Högdalen i södra Stockholm (i media förekommer dock uppgifter om att det är uppemot 170 personer som bott i lägret, TT 2014). I ansökan går det att läsa om grunderna till avhysningen, och på polisens flygbilder ser man boplatserna utspridda i ett skogsområde i närheten av ett tunnelbanespår, några vägar och ett bostadsområde. Under rubriken "Omständigheter och grunder" har tjänstemännen skrivit att svarandena olovligen bor på stadens mark i bilar, tält, husvagnar, skjul och liknande, och har därmed "egenmäktigt rubbat stadens besittning över fastigheterna" (Stockholms stad 2014-02-05, s. 2-3). Som skäl för att avhysningen skulle verkställas direkt uppgavs följande:

"Stora mängder avfall och latrin har dumpats på marken kring bosättningen. Det rör sig om mycket stora mängder avfall. Detta riskerar självklart att påverka närmiljön på kort och lång sikt och kommer medföra stora saneringskostnader för staden efter att bosättningen upphört. Vidare riskerar denna nedskräpning att innebära sanitära olägenheter för omgivningen och ökad risk för smittospridning etc. Miljöförstörelsen medför även att närboende, som normalt har grönområdet som sin rekreationsyta, hindras från att vistas i området så som man tidigare gjort." (Stockholms stad 2014-02-05, s. 3)

Som ännu en grund till att ärendet ska handläggas skyndsamt bifogar staden en lista som polisen har gjort, på "inkomna anmälningar av brott med koppling eller ev. koppling till bosättningarna i området" (Stockholms stad 2014-02-05, s. 4).

De som var föremål för avhysningen erbjöds en gratis bussbiljett till Rumänien, alternativt fem nätter på ett akutboende. Enhetschefen på Stockholms socialförvaltning menade att gratisresorna egentligen var ett undantag eftersom många förmodligen inte var tillräckligt fattiga för att ha rätt till akut bistånd i form av hemresa (Rothenborg 2014).

Alex, en av volontärerna som intervjuats, beskriver hur hon och andra har stöttat migranterna i Högdalen. Hon minns första gången hon tog kontakt med dem:

”Jag och mina kompisar hade åkt runt och letat efter lägren hur länge som helst innan vi kom fram. Vi hade med oss mackor och varma kläder. Det var svårt att kommunicera eftersom vi inte delar något språk. Vi försökte visa att vi var där för att lämna över saker till dem, och vi frågade vad de behövde. ’Vatten!’ blev svaret. Det var då det slog mig hur utsatta de var, att det fanns människor som levde i Sverige utan vatten.” (Intervju med Alex).

När kommunen beslutade om avhysning frågade volontärerna migranterna vad de tyckte skulle vara den bästa lösningen. De ville ha hjälp med att flytta till en ny plats där de skulle få vara ifred. Volontärerna letade upp en plats i Huddinge och hjälpte de migranter som ville med flytten.

5.1.2 Flemingsberg, Huddinge kommun

Den 11 februari 2014 anlände ett trettiotal hemlösa EU-migranter till Flemingsberg i södra Huddinge. Tio dagar senare ansökte kommunen om avhysning hos Kronofogden. Där står det att EU-migranterna hade byggmaterial och fordon med sig när de slog sig ner på ett par ödetomter som är planerade att bli vägområde. Under rubriken ”Skäl för ansökan” går följande att läsa:

”Ockupationen föreföll vara välplanerad med lämpliga transportfordon och en snabb avlastning av bråte till skjulen. De började omedelbart bygga upp ett tiotal enkla skjul.” (Huddinge kommun 2014-02-21).

Vidare menade kommunen att avhysningen inte tålde uppskov eftersom bosättningen riskerade att växa med hänvisning till det som hänt i Högdalen. Dessutom befarade de ”stora störningar för omgivningen med nedskräpning och sanitära problem som följde.” (Huddinge kommun 2014-02-21)

När Huddinges kommunfullmäktige sammanträdde den 10 mars diskuterades situationen för hemlösa EU-migranter i Huddinge, och kommunens insats kritiserades av flera oppositionspolitiker. I en interpellationsdebatt frågade de socialnämndens ordförande vad socialtjänsten gör i förhållande till EU-migranterna (Björneke et al. 2014). I debatten som följde berättade ordföranden att socialtjänsten kontrollerar så att inga barn far illa och ser till att personer som behöver akut vård får tillgång till det. Hon sa även att socialtjänsten inte skulle bedriva något uppsökande arbete eller uppmuntra EU-migranter att söka försörjningsstöd, men att de kunde erbjuda migranterna en resa till hemlandet. I diskussionen kom flera alternativa lösningar fram. Interpellanterna menade exempelvis att de tillfälliga toaletter som ställdes fram vid lägret efter ”ihärdiga

propåer från Miljöpartiet” (Huddinge kommun 2014-03-10c), skulle kunna bli standard i väntan på avhysningar i framtiden, tillsammans med lösningar för värme och vatten. Kommunen skulle också kunna erbjuda platser på härbärge, ställa campingplatser till förfogande, ha en dialog med migranternas hemstäder, erbjuda dem kläder och förnödenheter. Interpellanterna menade att avhysningarna är kortsiktiga lösningar:

”Att jaga hemlösa EU-medborgare mellan kommungränser känns inte bra. [...] Om de nu kommer att avhysas även från de platser i Huddinge där de nu befinner sig blir de tvungna att hitta andra ställen antingen i Huddinge eller i någon annan kommun i Stockholmsområdet där de kan tillbringa natten. Den uppkomna situationen väcker flera frågor om kommunens ansvar och vad vårt samhälle kan göra för människor i en svår situation.” (Björneke et al. 2014).

Samma dag som debatten i kommunfullmäktige, den 10 mars, kontaktade kommunen kronofogden på nytt och meddelade att de återkallade ansökan i sin helhet. ”Skälet är att de personer som ansökan avsåg har avflyttat och någon avhysning inte längre är aktuell” (Huddinge kommun 2014-03-10a, s. 1). EU-migranterna hade flyttat vidare med hjälp av volontärerna, den här gången till Helenelund i Sollentuna.

5.1.3 Helenelund, Sollentuna kommun

EU-migranterna hade på nytt flyttat och byggt upp sina hem, denna gång på en tomt som ligger som en kil mellan en motorled, en mindre väg och ett pendeltågsspår. Strax därefter kom det tredje avhysningsbeslutet på kort tid, denna gång skrivet av säkerhetschefen i kommunen, med anledning av ”Olaga ockupering på kommunal mark samt etablering av husvagnsläger och egentillverkade skjul.” (Sollentuna kommun 2013-03-03). Förutom att det är olagligt att ockupera, tar säkerhetschefen upp att platsens syfte – rekreation – begränsas. Vidare går det att läsa att migranterna genererat en stor mängd klagomål och att nedskräpning sker, vilket medför saneringskostnader och en otrygg miljö.

Inte heller i Sollentuna undgår avhysningen kritik från oppositionspolitiker. Under kommunfullmäktiges sammanträde den 26 mars 2014 svarade kommunstyrelsens ordförande på frågan om vilket ansvar kommunen kände för de personer vars hus man har rivit:

”Kommunen tog ansvar och erbjöd de som bodde i lägret en bussresa hem. I väntan på hemresa fick personerna matkuponger från socialkontoret och kontaktades en av kommunens kyrkor som mycket vänligt lät personerna sova där. Kommunen såg även till att de som befann sig i och utanför kommunhuset fick något varmt att dricka.” (Sollentuna kommun 2014-03-b)

Malin och Alex berättar att det som särskilde Helenelund var att volontärerna hade lärt sig av hur kommunerna motiverat avhysningarna, och själva finansierat en bajamaja och organiserat egen sophämtning så att migranterna inte skulle bli

beskyllda för nedskräpning. När kommunen trots ansträngningarna beslutade om avhysning diskuterade migranterna och volontärerna situationen, och bestämde sig för att försöka få frågan uppmärksam. Volontärerna skickade ut ett pressmeddelande om att avhysningen, och stannade kvar när polisen kom för att protestera mot kommunens hantering av situationen (Intervju med Alex, Intervju med Malin). Alex menar att både migranterna och volontärerna var trötta efter att ha genomfört tre flyttar på kort tid. Efter händelserna i Helenelund bytte de strategi, och valde istället att sprida ut boplatserna så att de inte skulle bli uppmärksammade och avhysta lika fort. Det skulle ge större möjlighet för volontärerna att fokusera på mer långsiktiga lösningar.

5.1.4 Södertälje

I slutet av januari 2014 uppmärksammade närpolisen i Södertälje tre kvinnor som bad om pengar på Storgatan i Södertälje. I förundersökningsprotokollet går följande att läsa:

”Kvinnorna satt på olika platser med cirka 20 meters mellanrum. De satt på marken och hade tagit upp mycket plats på gatan genom att bre ut sig med filtar och andra kläder. De hade även ställt ut stora Ikeapåsar och andra väskor på gatan. De hade muggar och plastlådor framställda så att personer skulle kunna ge pengar till dem. Patrullen har vid flertalet gånger talat om för kvinnorna att de inte kan sitta och tigga i centrum med hänvisning till den lokala ordningsstadgan.” (Polismyndigheten i Stockholms län 2014-01-23, s. 4).

När ansvariga politiker tillfrågades om polisen gjort rätt då de bötfällt tiggeri, trots att det inte är olagligt i Sverige ställde Södertäljepolitiker sig bakom beslutet. Ordföranden i polisenämnden, Marita Lärnestad, motiverade det med att tiggarna har blivit fler (Matikka 2014). Bötfällningen kom att prövas i Södertälje tingsrätt, som konstaterade att tiggeri inte är olagligt i Sverige:

”Till att börja med konstaterar tingsrätten att tiggeri, dvs. att utan erbjudande av någon motprestation utbe sig om ekonomiskt understöd, inte är straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag. Det gäller även då sådan verksamhet bedrivs i former som kan beskrivas som organiserade, om man med detta menar att enskilda som tigger samordnar sin aktivitet samt bor, reser och lever tillsammans.” (Södertälje tingsrätt 2014-02-21, s. 4).

5.2 Vad är problemet?

Genom att undersöka förslag på lösningar och åtgärder går det att utläsa vilka problemrepresentationer som formar förståelsen av vad ”problemet” är. Under denna rubrik analyseras hur ”problemet” med hemlösa EU-migranter framställs implicit genom kommunernas åtgärder. Analysens kritiska ansats innebär inte att

det inte finns situationer och omständigheter som är problematiska, dåliga eller till och med fruktansvärda, och som måste åtgärdas. Däremot gör olika problemrepresentationer olika lösningar möjliga. De antaganden som underbygger problemrepresentationerna bidrar till att skapa en viss förståelse för frågan, och gör att de åtgärder som riktas mot oetablerade EU-migranter framstår som begripliga och naturliga (Bacchi 2009, s. 4).

5.2.1 Oetablerade EU-migranter: ett ekonomiskt problem för någon annan att lösa

De tre kommunerna har hanterat situationen med hemlösa EU-migranter som lever i bosättningar på kommunens mark på liknande sätt. De har ansökt hos kronofogden om att avhysa migranterna då de har skräpat ner, gjort närboende otrygga och gjort så att ingen annan kunnat använda platsen till rekreation. Förutom avhysningar har kommunerna erbjudit hemresor för de som velat. Det har även funnits möjlighet att bo enstaka nätter på härbärgen i Stockholm.

Om kommunernas åtgärder går ut på att få bort fattiga EU-migranter från kommunens mark genom avhysningar och hemresor, alternativt bötfullning är den implicita problemrepresentationen hemlösa EU-migranterns närvaro i svenska kommuner. Åtgärderna syftar alltså inte till att förbättra situationen för hemlösa EU-migranter, utan till att förbättra situationen för kommunerna genom att få migranterna att flytta på sig därifrån. Det blir ännu tydligare när politikerna själva konstaterar att åtgärderna inte egentligen löser någonting för migranterna (Huddinge kommun 2014-03-10c; Dickson 2014).

Det kommunerna vill undvika är inte bara migranternas närvaro, utan de utgifter som EU-migranternas riskerar att innebära för kommunen, exempelvis genom saneringskostnader eller biståndsinsatser (Sollentuna kommun 2014-03-03; Stockholms stad 2014-02-05, s. 3; Huddinge kommun 2014-03-10c). Kommunernas åtgärder har upprepade gånger motiverats med att EU-migranterns akuta hemlöshet bör lösas inom EU eller i Rumänien. Ett exempel svaret från ordföranden i Sollentuna Kommunstyrelse på kritiken från oppositionspolitikerna efter att kommunen rivit migranternas hus och erbjuda dem hemresa. Han menar att kommunen tagit ansvar eftersom ”majoritetspartierna har talat med partikollegor och påtalat vikten av att frågan hanteras snabbare på regeringsnivå och i EU. Romernas situation i bland annat Rumänien är inte acceptabel.” (Sollentuna kommun 2014-03-26b; jmf Sollentuna kommun 2014-03-26a; Huddinge kommun 2014-03-10b, bilaga 9). När avhysningar och hemresor sker i kombination med att ansvariga politiker menar att situationen ska lösas på en annan plats blir det uppenbart att migranternas utsatta situation är en kostnad – som någon annan än kommunen borde betala.

Den rättsliga grunden till att hemlösa EU-migranter inte erbjuds liknande insatser för den akuta hemlösheten som svenska medborgare är att de saknar uppehållsrätt i Sverige, eftersom de inte bedöms vara anställningsbara, och därmed inte är arbetskraft på EU:s inre marknad. Utan uppehållsrätt blir de

fråntagna rätten till (ej akut) bistånd från samhället (Socialstyrelsen 2013, s. 22). EU:s reglering av migration kan sägas vara ett sätt att separera önskvärda inkomstbringande arbetskraft från oönskvärda kostsamma migranter (Hansen 2008, s. 20; Peoples et al. 2010, s. 147). Sätten kommunerna gör det på är rättsligt sanktionerade eftersom de inte har någon formell skyldighet att bistå EU-migranter i Sverige.

5.2.2 Oetablerade EU-migranter utgör ett säkerhetsproblem för kommunerna och deras invånare

Problemrepresentationer går inte bara att utläsa från vilka åtgärder kommunen förordar, utan även från vem som utför åtgärderna, hur de motiveras, och hur motiveringarna får åtgärderna att framstå som rimliga (Bacchi 2009, s. 155-156). För att motivera sina åtgärder använder sig kommunerna av samma figur som EU:s migrationspolicy använder för att motivera hårdare kontroller av fattiga och utbildade migranter från utsidan av unionen, nämligen migranter som ett säkerhetsproblem (jmf Hansen 2008, s. 24; Peoples et al. 2010, s. 146). Besluten om avhysningen har i alla tre kommuner tagits av tjänstemän inom kommunen, jurister eller säkerhetschefer. Situationen med hemlösa personer som lever i boplatser på kommunens mark utan vatten, värme eller sanitet främst har setts som en juridisk fråga om ”olovlig camping” eller ”ockupation” av kommunens mark, snarare än en fråga om akut hemlöshet där kommunen måste bistå migranterna. Det är därmed tydligt att åtgärderna inte syftar till att skydda EU-migranterna från en ohållbar situation, utan till att skydda kommunen.

I Södertälje sågs EU-migranter utan andra vägar till försörjning än att be om pengar på gatan som ett hot mot ordningen, eftersom bötfällningen av de tre kvinnorna skedde då hade brutit mot den lokala ordningsstadgan. Förutom böter blev de även frihetsberövande (Polismyndigheten i Stockholms län 2014-01-23). När Stockholms kommun ansökte om avhysningen i Högdalen bifogade de underlag bestående av polisens förteckning över anmälningar om brott som ”har kopplingar eller *ev. kopplingar* till boplatserna i Högdalsområdet” (Stockholms stad 2014-02-05, bilaga 7, min kursivering). Där går det att läsa om 17 incidenter, såsom avsågade träd, skräp på marken, avledning av el från elskåp, kopparstöld och misshandel. Vissa saker som räknas upp är oklara om de har med lägret att göra, andra handlar inte om lagöverträdelser utan markeras som ”Ej brott” i dokumentet. Hur kan en lätt godtycklig lista på brott och eventuella brott, med koppling eller eventuell koppling till platsen framstå som en rimlig motivering för att legitimera att kommunen avhyser akut hemlösa människor från deras boplatser utan att erbjuda ett alternativt boende? Åtgärderna framstår som rimliga genom att kommunerna använder sig av en säkerhetsdiskurs som gör att migranterna associeras med samma egenskaper som de migranter europeiska migrationspolicy gör allt för att stänga ute. När åtgärder gentemot ett stort antal personer motiveras genom att peka på handlingar några personer har eller eventuellt har gjort skapas migranterna till en homogen grupp (jmf Bacchi 2009, s. 7).

I kommunens ansökan anges att tidigare avhysningsbeslut också ska ses som underlag (Stockholms stad 2014-02-05, s. 3). I tidigare ansökningar hävdades att kommunen hade hindrats att utöva nödvändig tillsyn eftersom ”Polisen [...] har avrått stadens tjänstemän från att besöka bosättningen ifråga utan poliseskort” (Stockholms stad 2013-07-26, s. 3). När en journalist frågade polisen om kommunens påstående, visade det sig att polisen inte upplevt våld eller hot i lägret och att omgivningens oro i relation till lägret inte var kopplad till begångna brott (Hökerberg 2013). Kommunen har alltså använt idén om migranter som en säkerhetsrisk som grund, och inte några faktiska händelser. Utan den säkerhetsorienterade diskursen om migranter skulle detta vara obegripligt (jmf Tsoukala 2005, s. 170; Peoples et al. 2010, s. 136-137; Hansen 2008, s. 24).

Oetablerade EU-migranterna formuleras även som ett säkerhetsproblem genom misstankar om organiserad brottslighet. När ansvariga politiker i Södertälje fick frågan om de stod bakom polisens bötfällning av tiggeri försvarade flera polisens tolkning av ordningsstadgan. En av dem var ordföranden i polisenämnden, som menade att tiggarna hade blivit fler. ”Är det nån som står och spelar dragspel och gör nånting och folk vill lägga en slant i en hatt före jul, ja det går väl till nåt gott ändamål. Men det här känns på en annan nivå i och med att det har varit så mycket.” (Matikka 2014). Varför ”det här” skulle kännas ”på en annan nivå” i och med att det har varit ”så mycket” är obegripligt om uttalandet inte sätts in i en större kontext. I domen där bötfällningen ogillades diskuterades praxis på området. Det hänvisades till Sala kommuns försök att göra akten att passivt be om pengar på gatan till ett brott mot den lokala ordningsstadgan (Södertälje Tingsrätt 2014-02-21, s. 7). I Sala kommun var bakgrunden att ökningen av antalet personer som försörjde sig genom att be om pengar i det offentliga rummet kopplades samman med människohandel. I protokollet från kommunstyrelsen går det att läsa att kommunen ”inför ett tiggeriförbud då det finns en organiserad brottslig verksamhet runt tiggeri. Personerna som faller offer för människohandlarna behandlas som varor som säljs och köps och utnyttjas hänsynslöst, för att tjäna så mycket pengar som möjligt.” (Sala kommun 2011-02-17, s. 1). När ordförande i kommunstyrelsen och närpolischefen i Sala intervjuades i Svenska Dagbladet framkom dock att det inte fanns några specifika fall av människohandel kopplat till tiggeri i Sala, utan att tiggeri ”kan vara kopplat till människohandel” (Eurenius 2011, min kursivering). Länsstyrelsen godkände inte ändringen i ordningslagen eftersom den innebar alltför stora inskränkningar i den enskildes frihet (Länsstyrelsen Västmanlands län 2011). I ett pressmeddelande beklagade ledare för samtliga partier representerade i Salas kommunfullmäktige att deras intentioner missförstått:

”Vår avsikt är att hjälpa och bistå de människor som står ensamma och utan möjlighet i ett främmande land och under påtryckningar från kriminella personer tvingas utföra tvångsarbete i form av tiggeri.” (Sala kommun 2013).

De rapporter som undersöker relationen mellan tiggeri och människohandel i Sverige visar att det bland polisen och frivilligaktörer finns misstankar om en sådan koppling, men att den inte har gått att bevisa. Däremot finns flera fall i

Sverige där människor trafikerats till Sverige för att sedan utnyttjas som arbetskraft (Socialstyrelsen 2013, s. 42; Rikspolisstyrelsen 2014, s. 20; Länsstyrelsen i Stockholm 2014, s. 7). Logiken att åtgärda migranternas utsatta situation, vare sig den handlar om att de är fattiga eller utsatta för brott, genom att kriminalisera tiggeri går i linje med den diskurs som motiverar säkerhetsåtgärder mot fattigdom inom EU:s migrationspolicy (Hansen 2010, s. 98).

Att frågan om hemlösa EU-migranter blir till en fråga om kommunens säkerhet handlar inte om en neutral beskrivning på ett objektivt existerande problem. Det är en konsekvens av politiska och diskursiva processer (Bacchi 2009, s. 150; Hansen 2008, s. 22). Genom att det offentliga använder sig av en säkerhetsorienterad diskurs, där migranter kopplas ihop med brottslighet och störande av ordningen, motiveras säkerhetsåtgärder som annars inte varit legitima. Även om politiker och tjänstemän är överens om att strategin att avhysa och erbjuda hemresa är ohållbar eftersom migranterna kommer tillbaka eller flyttar vidare till nästan kommun, är det ändå dessa åtgärder som är praxis (jmf Bigo & Guild 2005, s. 5; Peoples et al. 2010, s. 70). Säkerhetsdiskursen gör också att fokus för policy kan flyttas från migranternas utsatthet till nationens, eller i det här fallet kommunens säkerhet (Peoples et al 2010, s. 134). Genom att använda sig av säkerhet som motiv placeras oetablerade eu-migranter i ett kontinuum med icke-önskvärda migranter som utgör ett säkerhetsproblem för EU:s invånare (Hansen 2008, s. 15).

5.2.3 Åtgärderna sker för migranternas egen skull

Vare sig ”problemet” med hemlösa och fattiga EU-migranter representeras som ett ekonomiskt problem för någon annan att lösa eller som ett säkerhetsproblem som kommunen ska skydda sig ifrån, formuleras det delvis som att åtgärderna är för migranternas egen skull. Återkommande i politikernas tal om avhysningarna är att de sker av humanitära skäl. Ett exempel är Stockholms socialborgarråd:

”Vi kan inte tillåta att människor lever i en sådan här misär. Vi kan inte heller tillåta att människor bosätter sig var som helst och det tror jag att stockholmarna har förståelse för. Det handlar både om lagstiftning som allemansrätt och miljölagstiftning som de bryter mot, men också av humanitära skäl så måste vi avhysa bopplatsen i Högdalen” (Dickson 2014).

Detsamma gäller försöken att kriminalisera tiggeri, som motiveras med att de som ber om pengar skulle kunna vara utsatta för människohandel, och åtgärderna syftar till att komma till deras undsättning (Sala kommun 2013). Att det inte görs för migranternas skull utan för kommunens blir dock uppenbart när man ser till åtgärdernas konsekvenser. Förutom att kommunerna inte accepterar försöken att skaffa ett hem och en försörjning resulterar deras åtgärder i en ännu sämre situation för EU-migranterna. Från att ha levt i läger utan vatten, el och värme borde de efter avhysningarna *inte ens i läger*. De erbjuds några nätter på härbärge, men eftersom kommunen har några rättsliga skyldigheter gentemot dem då de saknar

uppehållsrätt, är de sedan hänvisade till ingenting, alternativt hemresa. Att situationen för de utsatta blir sämre efter insatsen gäller även när bötfällningen av tiggeri. Följande förhör med en av de bötfällda kvinnorna att läsa i Södertäljepolisens förundersökning:

”Maria informerades om att hon har brutit mot de lokala ordningsföreskrifterna genom att de bedrivit insamling av pengar utan tillstånd i Södertälje centrum. Maria informerades också om att det är ett bötesbrott och att bötesbeloppet ligger på 800 kr. Maria berättade att hon inte kan betala böterna för hon har bara de pengar som hon har på sig vid tillfället. [...] Maria skulle försöka få ihop pengar så hon kunde betala böterna. Maria berättade att hon visste att hon inte fick samla pengar men vet inte hur hon annars ska kunna få några pengar.” (Polismyndigheten i Stockholms län 2014-01-23, s. 4, personen heter egentligen något annat)

Om vi kan anta att människor tigger i brist på andra möjligheter till försörjning, blir resultatet av bötfällningen att människor bestraffas för sina försök att skaffa försörjning genom att krävas på pengar, när bristen på pengar är orsaken till tiggandet i första hand.

5.3 Vad skiljer ”oss” från ”dem”?

Kommunernas åtgärder framstår som rimliga och naturliga eftersom EU-migranter framställs som ett säkerhets- och kostnadsproblem, som för kommunens och sin egen skull ska sluta vara hemlösa och fattiga på kommunernas mark. Uppdelningen i ”vi” som kommunen har skyldigheter gentemot och som har rätt till kommunens mark, respektive ”de” som förvisso har rätt att uppehålla sig här men inte har några rättigheter i övrigt, skapas dels i talet om de utsatta migranterna och dels i den lagstiftning som ger olika juridiska subjekt olika rättigheter.

I talet kring kommunens åtgärder skapas skillnaden mellan migranter och kommuninvånare genom binärer. Binärer är två kategorier eller begrepp som står i motsatsförhållande till varandra och som är ömsesidigt uteslutande. Binärerna är dessutom hierarkiskt ordnade, där den ena anses vara viktigare eller är högre värderad än den andra. Bacchi menar att de ofta fyller en funktion i att forma förståelsen för en fråga och få åtgärdsförslag att framstå som rimliga och neutrala (Bacchi 2009, s. 7).

I kommunernas tal om boplatserna med hemlösa EU-migranter uttrycks binären på olika sätt, såsom EU-migranter, ockupanter eller romer å ena sidan, och boende, invånare och besökare å andra sidan. I Sollentuna kommuns hemställan till kronofogden formuleras motsatsparet på följande sätt:

”Dessa personer genererar en stor mängd klagomål från allmänheten och näringsidkare i området. Med denna aktivitet så sker det en kraftig nedskräpning i området vilket medför saneringskostnader för kommunen samt skapar en otrygg miljö att vara i för kommunens invånare och besökare. (Sollentuna kommun 2013-03-03)

EU-migranterna är alltså varken allmänhet, invånare eller besökare, utan något annat. Hierarkin binärerna emellan är tydlig. Allmänhetens, invånarnas och besökarnas rätt att använda platsen för rekreation står över EU-migranternas rätt att temporärt ordna tak över huvudet. Att värna den trygga miljön för de som har rätt till platsen är också överordnad EU-migranternas rätt till en trygg miljö. Genom talet skapas både ”de”, EU-migranterna, och ”vi”, invånarna, som två homogena grupper, som antingen skräpar ner eller klagar och känner sig otrygga. Att ”vi” ska skyddas från ”dem” motiverar avhysningar och hemresor.

De offentliga åtgärder legitimeras även genom lagstiftning. Det offentliga skulle mycket väl kunna göra en rad olika insatser för att lösa den sociala utsattheten (mer om det under rubriken ”Problembilden utmanas”). Men samtidigt har de avhysningar som görs idag och som i bästa fall följs upp av hemresa eller härbärge rättslig grund, eftersom EU-migranterna är ett juridiskt subjekt utan uppehållsrätt i Sverige i mer än tre månader. Genom territorialiseringen av ”människa” rättigheter knyts rättigheter till ett territorium och en persons juridiska status i det territoriet. Forskare har kritiserat att människor som lever sina liv på samma plats tilldelas olika juridisk status och därmed olika rättigheter, och understrukit att denna ordning inte är naturgiven. Det är en politisk produkt som följer av att suveräna nationalstater byggs genom att exkludera de som inte hör till (Fassin 2011, s. 215).

Hemlösa och arbetslösa EU-migranter position är motsägelsefull, eftersom de har rätt att ta sig in på svenskt territorium, samtidigt som det offentliga inte har några formella skyldigheter gentemot dem förutom hemresa i akuta fall, eftersom de inte har uppehållsrätt efter tre månader. (Socialstyrelsen 2013, s. 22). Till skillnad från papperslösa som befinner sig irreguljärt i Sverige har de inte ens rätt till akutsjukvård på det offentliga bekostnad (Dahlén Persson 2014). Anledningen till att arbetslösa EU-migranter inte har några rättigheter är att de inte anses ha en verklig chans att få ett arbete. För att anses ha en verklig chans att få arbete tas utbildning, arbetslivserfarenhet, språkkunskaper och förmåga att ta enklare jobb i beaktande. De rapporter som kartlägger gruppen konstaterar unisont att de kommer till Sverige för att söka arbete. Många har arbetat i andra europeiska länder tidigare, men blivit av med arbetet i och med den ekonomiska krisen (Göteborgs kyrkliga stadsmission 2013; Socialstyrelsen 2013). Hur kommer det sig då att de klassas som oanställningsbara? Ordförande i socialnämnden i Huddinge kommenterar:

”Vad gäller medborgare med romskt ursprung som kommer till Sverige så kommer de oftast från mycket dåliga förhållanden. [...] De kommer till Sverige för att tjäna pengar och har inga krav eller förväntningar på att det svenska samhället ska ta hand om dem. De efterfrågar inget bistånd - bara ett arbete eller ett sätt att försörja sig. På vår svenska arbetsmarknad är detta dock lättare sagt än gjort. Den som både saknar utbildning och inte heller talar svenska har än svårare att få ett arbete än många andra.” (Huddinge kommun 2014-03-10b, bilaga 9).

Orsakerna är förmodligen många och komplexa, och går inom ramen för den här undersökningen endast att spekulera i. För en stund kommer jag här utgå från att orsaken är som det påstås ovan – att de utbildade och inte kan prata svenska.

Bakgrunden till att de inte har haft möjlighet att tillgodogöra sig utbildning i sitt hemland kan vara både fattigdom eller att de tillhör utsatta minoritetsgrupper, eller kombinationen (jmf *Human Rights of Roma Travellers in Europe* 2012). Fattigdom och brist på utbildning i kombination med att de inte pratar svenska anses inte bara göra dem oetablerade, utan oetablerbara, eftersom att de på tre månader inte har möjlighet att uppbringa de resurser som gör att de har potential att bli en ekonomisk tillgång. Oavsett om de ovanstående orsakerna stämmer, ligger ansvaret för att dessa personer inte anses vara lönsamma på dem själva, alternativt deras hemland som inte rustat dem tillräckligt för att de ska kunna vara attraktiva på arbetsmarknaden. Om vi kan anta att möjligheterna för dem att skaffa ett jobb skulle öka om de hade en bostad och fick lära sig svenska, blir det ännu mer uppenbart att deras utsatta situation upprätthålls av att de är juridiska subjekt utan rättigheter.

5.4 Problembilden utmanas

Centralt i Bacchis analysmodell är att undersöka tystnader och gränser för hur det är möjligt att förstå ett problem, med hjälp av frågor såsom: Vad finns det för tystnader i problemrepresentationerna? Går det att tänka på problemet på ett annat sätt? (Bacchi 2009, s. 13). Under den här rubriken kommer jag med hjälp av hur volontärer och kommunpolitiker utmanat den kommunala policyn, granska tystnader i de ovan nämnda problemrepresentationerna och diskutera alternativa sätt att betrakta situationen med oetablerade EU-migranter i svenska kommuner.

Både de oppositionspolitiker och volontärer som protesterat mot avhysningarna ser migranternas utsatta situation som problemet, snarare än kommunens säkerhet. Det som är gemensamt för deras ståndpunkter är dessutom att de menar att problemet är vårt att lösa, inte något som främst ska lösas på en annan plats. I Huddinge var det till exempel oppositionspolitiker som fick till stånd att kommunen skulle bekosta toaletter som skulle ställas ut vid boplatserna i väntan på att avhysningen ägde rum, och som gav förslag om att öka antalet härbärgesplatser (Huddinge kommun 2014-03-10c).

Men det finns också något grundläggande som skiljer oppositionspolitikerna och volontärerna åt. Medan volontärerna menar att avhysningarna är omoraliska och ovärdiga, och bidrar till att göra migranternas situation ännu mer utsatt, anser oppositionspolitikerna att avhysningarna är legitima men att kommunen åtminstone borde ”erbjuda värme, vatten och sanitet” (Huddinge kommun 2014-03-10c) innan migranterna försvinner. Problemet är vårt – så länge avhysningen inte har ägt rum. De godtar alltså premisserna på vilka kommunen policy vilar, och försöker mildra konsekvenserna.

De båda volontärerna berättar om det arbete grupper och nätverk i Stockholm har gjort för att hjälpa de EU-migranter som blivit avhysta från sina hem. De har kommit med vatten, mat, hygienartiklar, tandborstar, vinterkläder och sovsäckar. När de boende i Högdalen fick reda på att de skulle avhysas från platsen hjälpte

volontärerna dem att flytta och bygga upp deras bostäder på nytt i Huddinge och sedan Sollentuna. När migranterna blev avhysta för tredje gången insåg de att de inte kunde fortsätta flytta. De bestämde sig tillsammans för att protestera mot myndigheternas beslut:

”En grupp aktivister samlades i närheten av media och polisen med skyltar där det stod ’Fattigdom är inget brott’. Vi formulerade olika talkörer på plats. Vänta, jag tror jag har det på mobilen, jag ska spela upp det för dig. Hör du? Vi säger: ’Vi kräver solidaritet, bostad åt alla och medmänsklighet.’” (Intervju med Malin)

Polisen skingrade demonstranterna och eskorterade kronofogden till platsen. Till slut kom en grävmaskin och rev migranternas hem som de hade byggt upp. På frågan om vad Malin tycker om kommunens avhysningar svarar hon: ”Det är ett ovärdigt sätt att behandla människor. Det är en bättre lösning att komma med vatten än att vräka dem. Det skulle göra mer för de här personerna. Dessutom finns det en kontinuitet med anti-ziganistiska politiken som fördes i Sverige på 60-talet där man vräkte romer. Nu gör man exakt samma sak.” Både Alex och Malin får frågan om vad som hade varit en bra lösning istället för avhysningar. Förutom att tillgodose basala behov handlar det om att erbjuda långsiktiga insatser som hjälper migranterna att etablera sig i Sverige, såsom hjälp med boende och att hitta jobb. Alex reflekterar självkritiskt över hur nätverket har prioriterat: ”Det har blivit mycket att släcka bränder, och mindre att arbeta med långsiktiga lösningar. Men samtidigt befinner sig ju många i en akut situation. Om kommunen skulle sluta avhysa människor hela tiden och erbjuda dem ett rimligt boende skulle vi kunna börja jobba mer långsiktigt.” Redan idag organiserar nätverket svensklektioner för att öka migranternas möjligheter på arbetsmarknaden. Alex menar att kommunen borde betrakta migranterna som människor som bor här i Sverige, och som vill få arbete och integreras i det svenska samhället.

Båda lyfter också Göteborg som en kommun som visat att det går att hantera frågan på ett annat sätt. Där har stadsmissionen öppnat en förskola för barn till EU-migranter och politikerna har lagt fram förslag på en camping för EU-migranter för att kunna tillgodose basala behov (jmf Björk 2014). Oavsett lösning menar båda att det viktigaste är att prata med personerna åtgärderna gäller för att tillsammans komma fram till gemensamma förslag. När jag frågar Alex om det inte finns en risk för att permanentera utsattheten genom lösningar av typen öppna en camping säger hon: ”Man kan inte säga er situation är ovärdig, ni kan inte vara här, och sedan vräka någon. Det är ingen lösning. De kommer ju fortsätta vara fattiga. Skillnaden mellan oss och kommunen är att dessa människor har blivit våra vänner. Jag kan inte se dem i ögonen och säga ’åk hem!’, men det kan kommunen”.

Volontärernas sätt att hantera situationen visar på tystnader i kommunernas policyer. Att människorna åtgärderna avser skulle ha rätt till rimliga livsvillkor och att det svenska samhället skulle ha en skyldighet att bistå dem i det oavsett hur lagar och praxis reglerar lägstanivån, är en tystnad. Volontärerna ifrågasätter uppdelningen mellan ”vi” och ”de”. De menar att samhället inte kan motivera bristen på insatser genom att skilja på människor och människor så som görs genom lagstiftning och tal när samhället producerar migranterna som ett olönsamt säkerhetsproblem. Därigenom vägrar volontärerna erkänna den ekonomiska och

nationalistiska ordning som är grunden för vem som anses vara en rättmätig invånare i Sverige (jmf Fassin 2011, Bigo & Guild 2005). Exemplet från Göteborg de tar upp visar tydligt att det offentliga mycket väl kan göra insatser som sträcker sig bortanför det samhället rent formellt är skyldiga att göra.

6 Sammanfattande slutsatser

EU:s migrationspolicy har länge gjort skillnad på lönsam arbetskraft som rör sig över unionens inre gränser för att bidra till den inre marknaden, och asylsökande och illegala invandrare som associeras med en rad säkerhetsproblem såsom människohandel, kulturkonflikter och transnationell brottslighet (Hansen 2008:24). Men när unionen möjliggör arbetskraftsinvandring från länder utanför EU och samtidigt försöker stoppa fattiga och utbildade människor från Östeuropa från att åtnjuta samma rättigheter som andra EU-medborgare genom olika övergångsregler, blir det tydligt att distinktionen inte går mellan utom- respektive inomeuropeiska migranter, utan mellan önskvärda inkomst- och tillväxtbringande migranter respektive migranter som är kostsamma och därmed inte önskvärda.

Hur har då ”problemet” med oetablerade EU-migranter på svenskt territorium hanterats och därigenom formulerats av svenska kommuner och myndigheter? Jag har sökt svaret på frågan genom att undersöka två fall. Ett där kommuner i Stockholms län har avhyst EU-migranternas boplatser från kommunal mark och erbjudit plats på härbärge eller hemresa som alternativ, och ett där Södertälje kommun försökt bötfulla tiggeri. Åtgärderna har motiverats av att migranterna är ett säkerhetsproblem för kommunen, och ett ekonomiskt problem som EU eller deras hemländer borde betala för. Åtgärderna är uttryckligen till för att lösa kommunernas problem, inte migranternas. För dem har situationen dessutom förvärrats efter att kommunerna agerat. Det offentliga agerandet framstår som legitima och rimliga genom åtskillnaden mellan invånare för vilka kommuner gör sina insatser å ena sidan, och migranter som inte har några rättigheter å andra sidan. Denna distinktion (åter)skapas både genom lagstiftning och genom att migranterna görs till en homogen grupp behäftad med en rad negativa egenskaper.

EU:s fria rörlighet begränsar sig till tre månader för de EU-medborgare som inte anses kunna bidra till att öka unionens konkurrenskraft och tillväxt. Migranterna, som är fattiga och utbildade, har inga reella möjligheter att på tre månader etablera sig tillräckligt för att skapa de resurser i form av arbetslivserfarenhet, utbildning och språkkunskaper som krävs för att ha en verklig möjlighet till anställning, vilket är det regelverket kräver. Resultatet blir i praktiken att de har rätt att komma in i Sverige, men ingen rätt att bo kvar. Kommunerna, som inte har några skyldigheter förutom akut bistånd i form av hemresa gentemot de som inte har uppehållsrätt i landet, menar att deras ansvar inte sträcker sig längre än till dessa formella skyldigheter. EU-migranterna placeras i samma position som icke-önskvärd utomeuropeisk migration, nämligen som ett potentiellt kostsamt säkerhetsproblem som förvägras mänskliga rättigheter.

Att åtgärderna är politiskt producerade och inte naturgivna blir uppenbart när oppositionspolitiker och volontärer utmanar kommunernas problembild. De ifrågasätter att samhällets skyldigheter stannar vid de rättsliga skyldigheterna, och kritiserar att kommunerna inte tillgodoser migranternas basala behov med argumentet att den utsatta situationen inte är det svenska samhällets problem att lösa. Medan oppositionspolitikerna accepterar avhysningar och vill hjälpa migranterna till ett drägligt liv i väntan på att de rör sig vidare, visar volontärerna genom att organisera sig tillsammans med migranterna, förse dem med förnödenheter och utgå från deras behov att migranternas utsatthet är Sveriges problem och ansvar. De menar att migranterna borde behandlas på samma sätt som en svensk medborgare i samma utsatta position. Om kommunerna accepterade att de är här för att stanna och erbjöd långsiktiga insatser skulle EU-migranterna kunna etablera sig i Sverige och leva under rimliga villkor. Då hade de även kunnat få de rättigheter de nu förvägras med anledning av att de betraktas som en ekonomisk börda för samhället.

EU:s projekt, att skapa fri rörlighet för arbetskraft på unionens inre marknad, var aldrig till för att fattiga människor skulle söka en dräglig tillvaro utomlands. Ändå är det tack vare den rörligheten som oetablerade EU-migranter kommer till Sverige. Den gör att det offentliga inte kan hindra dem från att ta sig hit, men däremot kan de avhysa dem, kriminalisera deras försök att skapa sig ett rimligt liv och skicka dem tillbaka dit de kom ifrån (jmf Bigo & Guild 2005, s. 4).

I inledningen konstaterade jag att jag i uppsatsen kommer betrakta policy kring oetablerade EU-migranter som ett fall av migrationspolicy och inte ett fall av rasism eller anti-ziganism. Men det faktum att dessa människor inte anses vara en del av det europeiska integrationsprojektet kan inte uteslutande förklaras med att de inte är inkomstbringande, eftersom deras fattigdom är intimt kopplad med det utanförskap anti-ziganismen i Europa skapar. Dessutom görs åtskillnaden mellan innanför och utanför, önskvärd och icke-önskvärd längs rasifierade linjer. EU försöker inte bara förankra den fria rörligheten genom att införa allt hårdare gränskontroller mot icke-önskvärda personer från resten av världen, utan också genom att rikta hårdare krav på att minoritets- och invandrargrupper som inte betraktas som tillräckligt västerländska ska integrera sig och anpassa sig till europeiska värden (Hansen 2010, s. 93-94).

Under tiden för uppsatsarbetet nåddes jag av nyheten att Göteborgs kommun vägrar avhysa bosättningar med EU-migranter – de tänker istället öppna en camping. Händelsen understryker bilden av ett policyområde i utveckling, och visar att det är möjligt att vi om ett antal år betraktar resultaten från denna uppsats kring det offentligas åtgärder i relation till EU-migranternas utsatthet som ett mycket tidsspecifikt dokument. Oavsett har analysen visat på möjligheten till en alternativ förståelse: att det är orättfärdigt att tilldela människor olika rättigheter beroende på huruvida de passar in i det ekonomiska och nationalistiska projektet att bygga nationalstaten Sverige, och att en annan ordning är möjlig.

7 Referenser

7.1 Litteratur

- Bacchi, Carol Lee (2009). *Analysing policy: what's the problem represented to be?* Frenchs Forest, N.S.W.: Pearson
- Bigo, Didier & Guild, Elspeth (red.) (2005). *Controlling frontiers: free movement into and within Europe*. Aldershot: Ashgate
- Fassin, Didier (2011). "Policing Borders, Producing Boundaries. The Governmentality of Immigration in Dark Times" i *The Annual Review of Anthropology* 2011:40 s. 213-226
- Hansen, Peo (2008). *EU:s migrationspolitik under 50 år: ett integrerat perspektiv på en motsägelsefull utveckling*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Hansen, Peo (2010). "More Barbwire or More Immigration, or Both?: EU Migration Policy in the Nexus of Border Security Management and Neoliberal Economic Growth." *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*, 2010, 11(1), 89-101.
- Peoples, Columba. & Vaughan-Williams, Nick. (2010). *Critical security studies: an introduction*. London: Routledge
- Tsoukala, Anastassia (2005). "Looking at migrants as enemies" i Bigo, Didier & Guild, Elspeth (red.) *Controlling frontiers: free movement into and within Europe*. Aldershot: Ashgate, s. 161-192
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

7.2 Offentligt material

- Björneke, Britt, Högberg, Emil, Krogh, Lisbeth & Lindblad, Marica (2014). "Interpellation till socialnämndens ordförande Gunilla Helmersson (M) med frågor om situationen för hemlösa EU-migranter i Huddinge"
- Göteborgs kyrkliga stadsmission (2013). *Fattiga EU-medborgare i Göteborg*. Tillgänglig på Internet:
http://www.stadsmissionen.org/content/uploads/Rapport_Stadsmissionen_Fattiga_EUmedborgare_i_Gbg.pdf [Hämtad 2014-05-03]
- Huddinge kommun (2014-02-21). "Ansökan om särskild handräckning för avhysning" Dnr: KS 2014/297.210
- Huddinge kommun (2014-03-10a). "Vår ansökan om särskild handräckning" Dnr: KS 2014/297.210

- Huddinge kommun (2014-03-10b). ”Sammanträdesprotokoll Kommunfullmäktige” Dnr: KS-2014/16
- Huddinge kommun (2014-03-10c) [video]. ”Huddinge kommunfullmäktiges sammanträde”. Tillgänglig på Internet: <http://bambuser.com/v/4430153#t=5766s> [Hämtad 2014-03-15]
- Human rights of Roma and travellers in Europe.* (2012). Strasbourg: Council of Europe Publishing. Tillgänglig på Internet: http://www.coe.int/t/commissioner/source/prems/prems79611_GBR_CouvHumanRightsOfRoma_WEB.pdf [Hämtad 2014-05-06]
- JO (2011-06-28). ”Allvarlig kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län, som avvisat utlännningar med motiveringen att dessa ägnade sig åt tiggeri och dagdriveri”. Dnr 6340-2010
- Länsstyrelsen Stockholm (2014). *Utsatta EU-medborgare i Sverige. Lägesrapport ur ett människohandelsperspektiv.* Tillgänglig på Internet: <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2014/R2014-10-Utsatta-EU-medborgare-i-Sverige-webbpdf.pdf> [Hämtad 2014-05-13]
- Länsstyrelsen Västmanlands län (2011). ”Anmälan enligt 3 kap. 13§ ordningslagen av lokala ordningsföreskrifter” Dnr: 213-1208-11
- Polismyndigheten Stockholms län (2014-01-23). Förundersökningsprotokoll. Dnr: 0201-K20328-14
- Rikspolisstyrelsen (2014). *Människohandel för sexuella och andra ändamål.*
- Sala kommun (2011-02-17). ”Ändring av lokal ordningsstadga ang tiggeri.” Dnr: 2011/32
- Sala kommun (2013). ”Pressmeddelande angående lokala ordningsföreskrifter om tiggeri.”
Tillgänglig på Internet: <http://www.sala.se/Information/Nyhetsarkiv/2011/Pressmeddelande-angaende-lokala-ordningsforeskrifter-om-tiggeri/> [Hämtad 2014-05-13]
- Socialstyrelsen (2013). *Hemlöshet: bland utrikesfödda personer utan permanent uppehållstillstånd i Sverige* Stockholm: Socialstyrelsen Tillgänglig på Internet: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-5-3> [Hämtad 2014-03-29]
- Sollentuna kommun (2014-03-03). ”Hemställan om särskild handräckning Sollentuna kommun” Dnr: 2014/0142 KS.060
- Sollentuna kommun (2014-03-26a). ”Svar på interpellation från Freddie Lundqvist och Berit Forsberg (S) ang kommunens handläggning av EU-migranterna i Helenelund” Dnr 2014/0199KS009
- Sollentuna kommun (2014-03-26b). ”Svar på interpellation från Sven Hovmöller och Lilian Lama (S) angående avhysningen av de EU-migranter i Helenelund” Dnr 2014/0200KS009
- Stockholms stad (2014-02-05). ”Ansökan om särskild handräckning” Dnr: 649-2895/2013
- Stockholms stad (2013-07-26). ”Ansökan om särskild handräckning” Dnr: 645-1194/2013
- Södertälje Tingsrätt (2014-02-21). Mål nr: B 266-14

7.3 Tidningsartiklar och radioprogram

- Andersson, Patrik (2014). ”Tiggare fick fönstertvätt över sig” *Göteborgs Posten*, 11 mars.
- Björk, Evalis (2014). ”Camping för fattiga EU-migranter” *Göteborgs-Posten*, 5 maj.
- Dahlén Persson, Maya (2014). ”EU-migranter stängs ute från svensk vård” *GT*, 21 mars.
- Dickson, Staffan (2014). ”De ska vräkas – från kåkstaden” *Aftonbladet*, 2 februari.
- Eurenius (2011). ”Sala kommun förbjuder tiggeri” *Svenska Dagbladet*, 21 april.
- Hökerberg, Josefine (2013). ”Polisen dementerar: De har inte hotat oss” *Dagens Nyheter*, 16 augusti.
- Larsmo, Ola (2014). ”Vitboken om romer visar vikten av att en stat lyser in i sitt eget mörker” *Dagens Nyheter*, 26 mars.
- Matikka, Linn (2014). ”Politiker står bakom beslut att bötfälla tiggare” [radioprogram]. *Sveriges Radio*, 13 januari.
Tillgänglig på internet:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=103&artikel=5765037>
[Hämtad 2014-05-11]
- Rothenberg, Ola (2014). ”75 av rumänerna har fått bussbiljett hem” *Dagens Nyheter*, 15 februari.
- TT (2014). ”Nytt läger byggt efter vräkning” *Svenska Dagbladet*, 17 februari.
- Verkligheten i P3 (2013). ”Hemlös i Stockholm. Jesuspengarna & EU-krisen” [radioprogram]. *Sveriges radio P3*, 28 januari.
- Wallroth, Emelie (2014). ”Tiggare attackerades av femtontal ungdomar” *Metro*, 2 april.

7.4 Intervjuer

Intervju med ”Alex” (2014-05-07), Stockholm.

Intervju med ”Malin” (2014-05-18), över Skype.